

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 49 0 P 043773 21 Rev
Sarajevo, 24.05.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Mirjane Dević, kao predsjednice vijeća, Gorana Nezirovića i Marijane Omerčaušević, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. M. D. sin I. iz K., ..., 2. V. D. sin I. iz K., ul. ..., G., R. H., sa privremenim boravištem u Nj., ... i 3. S. B. kći I. iz K., ul. P..., R. H., svi zastupani po punomoćnicima Z. S. i S. T., advokatima iz V., P., protiv tuženih: 1. Ž. B. iz K., D..., 2. Z. B. iz K., D... K. B. rođ. B. iz K., D..., 4. B. B. iz Z., S., ul. V..F., R. H. 5. M. B. iz Z., S., ul. V. F. br.10, R. H., 6. N. B. iz Z., S., ul. V. F., R. H. svi zastupani po punomoćniku E. B., advokatu iz T., ulica B. i 7. R. B. iz K., , zastupana po bratu V. B., kao zakonskom zastupniku, radi poništenja oporuke, vrijednost spora 50.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženih navedenih pod brojem 1-6 protiv presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj: 49 0 P 043773 20 Gž od 16.12.2020. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 24.05.2021. godine donio je:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Stavom prvim izreke prvostepene presude Općinskog suda u Kiseljaku broj: 49 0 P 043773 18 P od 08.07.2020. godine utvrđeno je da nije pravno valjana pismena oporuka pred svjedocima oporučitelja I.B., sačinjena dana 14.09.2010. godine kod odvjetnika I. G.

Stavom drugim izreke prvostepene presude naloženo je tuženim da tužiteljima naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 4.031,50 KM.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj: 49 0 P 043773 20 Gž od 16.12.2020. godine žalba tuženih je odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Istom presudom odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova žalbenog postupka.

Protiv drugostepene presude reviziju su blagovremeno izjavili tuženi i to zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači odbijanjem tužbenog zahtjeva u cijelosti, ili pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelji nisu podnijeli odgovor na reviziju.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji u smislu odredbe člana 241. stav 1. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

Relevantna činjenična utvrđenja prvostepenog suda mogu se rezimirati na slijedeći način: Zavještalac I. B. je dana 14.09.2010. godine sačinio testament u formi pismenog testamenta pred svjedocima, kojim je za svog nasljednika odredio svoga bratića Ž. B.. Testament je sastavio advokat I. G. iz N. T.. nakon čega je zavještalac, u prisustvu svjedoka testamenta S. B. i S. B1., potpisao testament, izjavljujući pred njima da je to njegov testament. Testament su, kao svjedoci testamenta, potpisali S. B. i S. B1. S. B. je sestrična zavještaoca, odnosno isti joj je ujak. Testament je potpisao i njegov sastavljač, advokat I. G..

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je zaključio da predmetni testament nije punovažan zbog nepodobnosti svjedokinje S. B., sestrične zavještaoca, da bude svjedok ovog testamenta, jer je sa zavještaocem u trećem stepenu srodstva u pobočnoj liniji (član 71. stav 2. Zakona o nasljeđivanju²-u daljem tekstu ZN).

Drugostepeni sud je prihvatio kao potpune i pravilne činjenične i pravne zaključke prvostepenog suda.

Neosnovan je revizijski prigovor da je pobijana presuda zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 81. ZPP.

Navedeni prigovor revidenti zasnivaju na tvrdnji da je drugostepeni sud propustio sankcionisati nepravilno postupanje prvostepenog suda, koji je odbio njihov prijedlog za naknadno saslušanje svjedoka M. B. i tužene K. B., koji na ročište određeno za njihovo saslušanje nisu mogli pristupiti zbog nemogućnosti dolaska iz A.. uslijed pandemije Covid-19. Navedeni dokazi trebali su biti izvedeni na okolnost kvaliteta odnosa između zavještaoca i tužitelja te motiva zavještaoca da svoju imovinu za slučaj smrti ostavi određenom testamentarnom nasljedniku. Te okolnosti su bez uticaja na pitanje punovažnosti testamenta sa stanovišta njegove forme, kako je to pravilno zaključio i drugostepeni sud, tako da nije ostvaren revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka.

Nije ostvaren ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Pravnom zaključku prvostepenog suda o nepunovažnosti predmetnog testamenta tuženi su u svojoj žalbi suprotstavili prigovor da je testament potpisao i advokat I. G. te da se isti, uz podobnog svjedoka S. B1., može smatrati drugim podobnim svjedokom testamenta, tako da se testament ima smatrati punovažnim nezavisno od nepodobnosti svjedoka S. B..

Razmatrajući navedeni prigovor drugostepeni sud je izrazio pravni stav da iz sadržaja testamenta proizilazi da je advokat G. postupao u okviru advokatske djelatnosti iz člana

¹ „Službene novine F BiH”, broj 53/03, 73/05 i 19/06

² „Službeni list SRBiH“ broj: 7/80 i 15/80

3. stav 1. tačka 3. Zakona o advokaturi³, pa se stoga njegovom potpisu ne može dati pravni značaj potpisa svjedoka testamenta.

Revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava revidenti, u bitnom, zasnivaju na naprijed iznesenom prigovoru.

Prema odredbi člana 65. ZN punovažan je onaj testament koji je sačinjen u obliku utvrđenom u zakonu i pod uslovima predviđenim zakonom.

Odredbom člana 67. ZN propisano je da zavještalc koji zna da čita i piše može sačiniti testament na taj način što će ispravu koju mu je neko drugi sastavio svojeručno potpisati u prisustvu dva svjedoka, izjavljujući pred njima da je to njegov testament, te da će se svjedoci i potpisati na samom testamentu.

Prema odredbi člana 71. stav 1. ZN, pri sačinjavanju pismenog testamenta pred svjedocima, svjedoci mogu biti punoljetna lica koja nisu lišena poslovne sposobnosti i koja znaju čitati i pisati, dok je stavom 2. istog člana, između ostalog, propisano da ne mogu biti svjedoci pri sačinjavanju navedenog oblika testamenta srodnici zavještaoca u pobočnoj liniji do četvrtog stepena zaključno.

Nije sporno da je u sudskoj praksi izražen i stav da svjedok pri pravljenju pismenog testamenta pred svjedocima može biti lice koje ga je napisalo i kada njegovo svojstvo svjedoka nije naznačeno, ako ispunjava apsolutne i relativno uslove koje zakon propisuje za svjedoke testamenta i ako je bilo prisutno preduzimanju propisanih pravnih radnji od strane zavještaoca, a zatim testament potpisalo. Stoga bi, prema navedenom pravnom stavu, pismeni testament pred svjedocima bio punovažan i u slučaju kad je jedan od potpisanih svjedoka nepodoban, ako su takav testament potpisala još dva svjedoka, koji ispunjavaju uslove propisane zakonom (Rješenje Vrhovnog suda Srbije Rev.5593/98 od 13.05.1999. godine, Bilten sudske prakse VSS broj 3/99-str.36-37).

Navedeni pravni stav je zasnovan na slijedećoj pravnoj argumentaciji:

- da pri pravljenju pismenog testamenta pred svjedocima odnosno alografskog testamenta svjedoci mogu biti punoljetna lica kojima nije oduzeta poslovna sposobnost i koji znaju da čitaju i pišu (apsolutna podobnost), a da svjedoci, između ostalog, ne mogu biti srodnici zavještaoca u pobočnoj liniji do četvrtog stepena zaključno (relativna podobnost);
- da je podobnost lica da bude svjedok pri pravljenju alografskog testamenta formalni uslov za punovažnost testamenta;
- da sudjelovanjem u njegovom sačinjavanju svjedoci potvrđuju radnje koje je zavještalc preduzeo (potpisivanje isprave u njihovom prisustvu, uz istovremeno izjavljivanje da je to njegov testament);
- da naznačenje svojstva svjedoka na samom testamentu ili izostanak takvog naznačenja ne utiče na punovažnost alografskog testamenta, a testamentarni svjedok može biti i lice koje je taj testament sačinilo, ako je bilo prisutno preduzimanju propisanih radnji od strane testatora i ako je tom prilikom testament također potpisalo.

³ „Službene novine F BiH“ broj: 40/02, 29/03, 18/05, 68/05 i 42/11

Ovaj revizijski sud, međutim, dijeli stav sudske prakse koja o navedenom pravnom pitanju izražava suprotno mišljenje (npr. odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Gzz-19/91-2 od 22.10.1991. godine).

Testament je strogo formalni pravni posao, tako da je za njegovu punovažnost potrebna zakonom određena forma, kao bitan element ovog pravnog posla. Forma testamenta je ustanovljena iz više razloga, a između ostalih, i da bi se izbjegla lakomislenost, jer se radi o pravnom poslu bez naknade, da bi se izbjegle prevare, zablude i prinude koje bi mogle doći od zainteresovanih osoba radi pribavljanja koristi ili izigravanja prava zakonskih nasljednika te radi pravne sigurnosti (zaštitna i dokazna funkcija forme).

Nije sporno da sastavljač odnosno pisac alografskog testamenta može biti ujedno i njegov svjedok, jer drugačiji zaključak nema utemeljenje u odredbama člana 71. stav 1. i 2. ZN (Vrhovni sud BiH, broj Rev-353/87 od 21.04.1988. godine, Bilten VS BiH broj 1988/3, odluka br. 104; Vrhovni sud Bosne i Hercegovine, broj Rev 308/85 od 18.07.1985. godine, Bilten Vrhovnog suda VS BiH broj 1985/4, odluka br. 27).

U konkretnoj pravnoj stvari, ispod teksta testamenta, u lijevom uglu, pod brojevima 1 i 2, naznačeni su „svjedoci“ testamenta i to S. B. i S. B1., u desnom uglu nalazi se potpis zavještaoca, dok se između njihovih potpisa nalazi pečat i potpis advokata I. G..

U navedenoj činjeničnoj situaciji potpis pisca testamenta ne može se istovremeno smatrati i potpisom svjedoka testamenta. Naime, budući da je u testamentu naznačeno svojstvo svjedoka, onda se kao svjedoci testamenta mogu smatrati samo lica koja su kao takva u testamentu naznačena, a ne i pisac testamenta. Izričitim naznačavanjem u testamentu svojstva svjedoka, od tog svojstva se moraju izuzeti sve druge osobe, pa i pisac testamenta. On bi se mogao smatrati svjedokom samo u situaciji da svojstvo svjedoka nije naznačeno, pa bi se tada svjedocima mogle smatrati sve osobe čiji se potpisi nalaze na testamentu.

Stoga, polazeći od činjeničnog utvrđenja da je jedan od dvoje svjedoka srodnik zavještaoca u trećem stepenu srodstva u pobočnoj liniji, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su na osnovu odredbe člana 71. stav 2. u vezi sa članom 65. ZN zaključili da predmetni testament nije punovažan.

Bez uticaja je na pravilnost i zakonitost odluke nižestepenih sudova revizijska tvrdnja da je S. B., kao svjedok testamenta, na upit sastavljača testamenta izjavila da nije u krvnom srodstvu sa zavještaocem i na taj način advokata I. G. dovela u zabludu.

Ta okolnost sastavljaču testamenta, sama po sebi, ne daje pravni položaj svjedoka testamenta.

Kako nisu ostvareni revizijski razlozi, kao ni razlozi na koje ovaj sud, u skladu sa odredbom člana 241. stav 1. ZPP, pazi po službenoj dužnosti, to je primjenom odredbe člana 248. ZPP reviziju valjalo odbiti.

Predsjednica vijeća
Mirjana Dević, s.r.